

ธรรมะกับการเมืองในวิถีแห่งธรรมาธิปไตย Dhamma with politics in the way of democracy

ยุภาพร ยุภาส และ พระมหาอำคา วรปัญโญ (สุขแดง)

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Yuphaporn Yupas and Phramaha Amka Worapanyo (Sukdaeng)

Rajabhat Mahasarakham University

. Email : Phramahaamka999_@hotmail.com

วันที่รับบทความ: 16 มกราคม 2563; วันแก้ไขบทความ 20 มีนาคม 2563; วันที่ตอบรับบทความ: 28 มีนาคม 2563

Received: January 16, 2020; Revised: March 20, 2020; Accepted: March 28, 2020

บทคัดย่อ

บทความธรรมะกับการเมืองในวิถีแห่งธรรมาธิปไตย มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอหลักธรรมะ สำหรับนักการเมืองและประชาชนทั่วไป โดยใช้หลักทศพิธราชธรรม หมายถึง ธรรมของพระราชาหรือผู้ปกครอง ซึ่งเป็นกงจักร วงล้อแห่งธรรมทางพระพุทธศาสนา ประกอบด้วยธรรมะ 10 ประการ ได้แก่ 1. ทาน (การให้ทานหรือแบ่งปัน) 2. สีล (การรักษาศีล) 3. ปริจาคะ (การบริจาคหรือเสียสละ) 4. อาชวะ (ความซื่อตรง) 5. มัทวะ (ความอ่อนโยน) 6. ตะปัง (ความเพียรพยายาม) 7. อักโกธ (ไม่โกรธ) 8. อะวิหิงสา (ไม่เบียดเบียน) 9. ขันติ (ความอดทน) 10. อะวิโรธนะ (ความไม่มีอะไรพิรุณ) นอกจากนี้ ยังรวมถึงหน้าที่ตามกฎหมาย กติกา สังคม และขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม มาใช้เป็นเกณฑ์ เป็นมาตรฐานในการดำเนินชีวิตและปฏิบัติงาน โดยเฉพาะนักการเมืองที่ต้องใช้อำนาจและดุลยพินิจเพื่อบริหารรัฐกิจและการจัดระเบียบสังคม ให้ถูกต้องตามกฎหมาย และกฎเกณฑ์ทางศีลธรรม เพื่อประโยชน์สุขร่วมกัน ทั้ง รัฐบาล ครอบครัว ศาสนา สถาบันการศึกษา และโรงพยาบาล ตลอดจนถึงทุกหน่วยของสังคม ให้มีความสงบ สันติ ประองตอง เกิดเป็นความสุขมวลรวมของประชาชาติ (Gross National Happiness - GNH) มีการเสียสละผลประโยชน์ส่วนตัวเพื่อส่วนรวม ดังนั้น เมื่อประกอบด้วยธรรม จะได้รับความเชื่อมั่น ส่งผลให้บรรลุเป้าหมายการปฏิบัติหน้าที่ทางการเมือง

คำสำคัญ: ธรรมะ, การเมือง, ธรรมาธิปไตย

Abstract

The article Dhamma with politics in the way of democracy have purpose to present the principle for politicians and the general public by virtues of the king. The virtues of the king mean dhamma of the king or guardian, which is the wheel of Buddhism 10 points 1.) Charity 2.) High moral 3.) Self-sacrifice 4.) Honesty 5.) Kindness and gentleness 6.) Self-control 7.) Non-anger 8.) Non-violence 9.) Patience 10.) Non-opposition Also including legal duty,

social rules and good traditions used as criteria. So that are standard in living and working. Especially politicians that have to use power, business discretion, social organization to be lawful and moral rules for mutual benefits in government, family, religion, educational institution, hospital and harmony. All that are "gross national happiness GNH", people are sacrificing personal benefits for the common good. So, when consisting of dhamma, will receive confidence and resulting in achieving the goal.

Keywords: Dhamma, Politics, Righteousness

บทนำ

จากผลสำรวจสำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี 2561 ของประเทศไทย พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธร้อยละ 93 หรือประมาณ 64 ล้านคน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2563 : ออนไลน์) โดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพุทธมามกะและอัครศาสนูปถัมภก ทรงส่งเสริมพระพุทธศาสนาให้มีความมั่นคงยั่งยืน และทรงเป็นหลักชัยในการอุปถัมภ์เผยแผ่ศีลธรรมนับแต่อดีตเป็นต้นมา พระพุทธศาสนามีคำสั่งสอนทั้งหมด 84,000 พระธรรมขันธ์ ที่ถูกรวบรวมไว้ เรียกว่า พระไตรปิฎก หรือที่เรียกในภาษาบาลีว่า ตปิฎกหรือเตปิฎก แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้ 1. วินัยปิฎก เป็นส่วนที่ว่าด้วยวินัยหรือศีลของพระภิกษุภิกษุณี 2. สุตตันตปิฎก ว่าด้วยพระธรรมเทศนาทั่ว ๆ ไป 3. อภิธัมมปิฎก เป็นส่วนว่าด้วยธรรมะล้วน ๆ หรือธรรมะที่สำคัญ ซึ่งคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ถูกรวบรวมจัดหมวดหมู่จารึกเป็นตัวหนังสือไว้หลังจากที่พระพุทธเจ้าปรินิพพาน มีการทำสังคายนาเกิดขึ้น โดยมีพระสาวก 4 รูป เป็นผู้มีส่วนสำคัญ ได้แก่ พระอานนท์เชียวชาญพุทธวจนะ พระอุบาลีเชียวชาญพระวินัย พระโสณกุฎทิณณะ เป็นผู้มีส่วนในการจดจำพระสุตตันตปิฎกและเป็นพระต้นแบบในการจดจำสมัยที่ยังไม่มีการจารึกเป็นตัวหนังสือ และพระมหากัสสปะ เป็นผู้ริเริ่มในการทำสังคายนา (สุชีพ ปุณฺณานุภาพ, 2545 : 1 - 2) ในประเทศไทยมีกฎหมายสูงสุด คือ รัฐธรรมนูญ แต่ในพระพุทธศาสนามีพระธรรมวินัยเป็นธรรมนูญหรือกฎหมายสูงสุด เมื่อแยกส่วนกัน “พระธรรม” ได้แก่ คำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ทรงแสดงไว้ “พระวินัย” ได้แก่ ข้อปฏิบัติต่าง ๆ ที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้เพื่อความเจริญงอกงามในการอยู่ร่วมกัน เป็นการจัดระเบียบสังคมตามแบบแผนกติกาในการอยู่ร่วมกัน ทรงมอบให้คณะสงฆ์เป็นใหญ่ในการปกครอง โดยมีความเสมอภาคกันภายใต้พระธรรมวินัย เรียกว่า “สังฆาธิปไตย” กล่าวคือ ไม่ว่าจะมาจากชนชั้นใดก็ตาม เมื่อเข้ามาในพระพุทธศาสนาแล้ว ย่อมมีความเท่าเทียมกันในการปฏิบัติตามสิกขาบท และเคารพกันตามอาวุโส คือ ผู้อุปสมบทภายหลัง แม้จะมีอายุมากกว่าจะต้องเคารพผู้มีอายุน้อยกว่า เรียกว่า ธรรมาธิปไตย คือ การถือหลักธรรมวินัย หรือกฎหมาย กฎกติกาสังคมที่ขอบธรรมเป็นใหญ่ในการปกครอง เพื่อความผาสุกในสังคมและประเทศชาติ

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าแยกธรรมะออกจากการเมือง หากนักการเมืองผู้บริหารประเทศไม่มีธรรมะแล้ว จะเป็นเหตุนำไปสู่ความขัดแย้ง ปฏิวัติ ปฏิรูป ยุบสภา เลือกตั้งใหม่ หรืออาจจะทวีความรุนแรง เกิดสงครามกลางเมือง ไม่มีความสงบ สันติ ประดอง ดังนั้น ธรรมะกับการเมืองในวิถีแห่งธรรมาธิปไตย จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ที่จะต้องปกครองโดยใช้ธรรมะฝ่ายกุศลธรรม (กุสลาธัมมา) ได้แก่ ความถูกต้อง ความดี และความงาม เพื่อจัดธรรมฝ่ายอกุศล (อกุสลาธัมมา) ที่หมักหมมทับถมอยู่ในจิตใจให้หมดสิ้นไป ซึ่งได้แก่ ความโลภ ความโกรธ ความหลง ความอิจฉาริษยา ความอาฆาต การกดขี่ข่มเหง เช่นฆ่าซึ่งกันและกัน เพื่อให้ได้มา ซึ่งผลประโยชน์และอำนาจโดยไม่มีความละอายต่อการกระทำ และที่สำคัญไม่ว่าจะใช้ระบอบการปกครองใด ก็ตามที่มีอยู่ในโลกนี้ เช่น 1. ราชาธิปไตย (Monarchy) เป็นการปกครองโดยคนเดียว 2. คณาธิปไตย (Oligarchy) เป็นการปกครองโดยคณะบุคคล 3. ประชาธิปไตย (Democracy) เป็นการปกครองโดยคนจำนวนมาก อย่างไรก็ตาม ธรรมะนั้นก็ไม่สามารถแยกออกจากการเมืองได้ เพราะต้องใช้เป็นเกณฑ์ตัดสินให้ได้ระบอบการปกครองที่ดีที่สุด

ดังนั้น ธรรมะกับการเมืองในวิถีแห่งธรรมาธิปไตย จึงเป็นการยึดถือธรรมะเป็นใหญ่ในการปกครองของนักการเมือง ผู้นำ คณะรัฐบาล ตามหลักทศพิธราชธรรม กฎหมาย แบบแผนกติกาสังคม ตลอดจนจนถึงขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามเป็นที่ตั้ง นอกจากนั้น ยังรวมถึงการเป็นต้นแบบแห่งความดีและเป็นผู้นำทางความคิดและจิตวิญญาณเพื่อประชาชน (Spiritual) มีสัมมาทิฐิ (ความเชื่อที่ถูกต้อง) ในการแก้ปัญหาด้วยกระบวนการด้านลึกแห่งปัญญา (Tacit Wisdom) ได้แก่ กำหนดรู้ปัญหา สาเหตุ ค้นหาแนวทางแก้ไข และวิธีแก้ปัญหา เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนส่วนใหญ่ในสังคม เรียกว่า “โลกัตถจริยา” อีกทั้งอนุเคราะห์เกื้อกูลแบ่งปัน (Give) คืนให้กับชุมชน (Back to community) ในฐานะตัวแทนประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศที่เข้าไปมีบทบาทในรัฐสภา สามารถเชื่อมโยงสังคม (Connected) ให้เกิดสมานฉันท์กันในชาติและเป็นผู้อยู่เหนืออคติแห่งการครอบงำ ได้แก่ 1. ลำเอียงเพราะรัก เรียกว่า ฉันทาคติ 2. ลำเอียงเพราะเกลียด เรียกว่า โทสาคติ 3. ลำเอียงเพราะงี่เงาหรือมีข้อมูลน้อย เรียกว่า โมหาคติ 4. ลำเอียงเพราะเกรงกลัว อิทธิพลหรืออำนาจธรรมฝ่ายเลว เรียกว่า ภยาคติ ดังนั้น นักการเมืองที่ดี จะต้องยึดถือความดี ความถูกต้องเป็นหลัก เป็นต้นแบบจริยปฏิบัติ เพื่อขัดเกลา พฤติกรรม จิตใจ และปัญญา ด้วยการน้อมนำธรรมะมาปฏิบัติในชีวิต (โอปะนะยิโก) ย่อมเป็นฐานรากสำคัญให้เกิดประโยชน์สุขในสังคม

แนวคิดธรรมะกับการเมืองในวิถีแห่งธรรมาธิปไตย

คำว่า “ธรรมะ” ตามความหมายพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 หมายถึง คำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนาที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ เป็นหลักสำคัญของการประพฤติปฏิบัติ ได้แก่ 1. การปฏิบัติธรรมให้ถึงความจริง เช่น การได้ดวงตาเห็นธรรม 2. การปฏิบัติให้ถึงความยุติธรรมในสังคม เช่น การยึดถือความถูกต้อง การเคารพกฎเกณฑ์ของหมู่คณะ หรือกฎหมาย ในการอยู่ร่วมกันของสังคมหมู่คณะ 3. การเป็นคนดีมีธรรมะ มีศีลธรรม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554 : ออนไลน์)

ท่านพุทธทาส ได้ให้ความหมาย คำว่า “ธรรมะ” ในหนังสือธรรมะกับการเมือง ไว้ว่า ธรรมะ คือ 1. ธรรมชาติ 2. กฎของธรรมชาติ 3. การปฏิบัติเพื่อให้เป็นไปตามกฎของธรรมชาติ 4. ผลลัพธ์ที่ได้รับจากการปฏิบัติ นอกจาก 4 ความหมายข้างต้นแล้ว ท่านพุทธทาส ยังได้อธิบายเพิ่มเติมว่า “ธรรมะ” หมายถึง ศีลธรรม ได้แก่ การทำหน้าที่ตามปกติของบุคคล สังคมย่อมมีความสงบสุข ซึ่งบุคคลก็เป็นหน่วยหนึ่งของสังคม และทุกหน่วยมีศีล จะทำให้สังคมมีความปกติและมีความสงบ นอกจากนี้ ยังรวมถึงรูปแบบของวัฒนธรรม ศิลปะ ขนบธรรมเนียมประเพณี และกฎหมายของสังคมด้วย (พุทธทาส, 2547 : 15, 18, 29, 33) สรุปให้ชัดเจนว่า ธรรมะ 4 ความหมายที่กล่าวมานั้น มีความเกี่ยวข้องกับสังคมการเมืองโดยแยกกันไม่ออก จึงเป็นธรรมะกับการเมือง หรือการเมืองที่ถูกต้องก็คือธรรมะหรือประกอบด้วยธรรมะนั้นเอง

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต) (2550 : 12 - 14) ได้นำเสนอคำว่า “ธรรมะ” ในหนังสือ นิติศาสตร์แนวพุทธ ไว้ว่า ธรรมะเป็นความจริงที่มีอยู่ตามธรรมดา เป็นหลักการของพระพุทธศาสนา แม้ว่าพระพุทธเจ้าจะเกิดขึ้นหรือไม่เกิดขึ้นก็ตาม ความจริงก็ยังเป็นอยู่เช่นนั้น แต่เมื่อพระพุทธเจ้าเกิดขึ้นก็ทรงนำมาเปิดเผยสั่งสอน ได้แก่ ความเป็นจริงของธรรมชาติ กฎของธรรมชาติ หรือความเป็นไปที่เป็นธรรมดา การที่มนุษย์จะสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ต้องเข้าใจความเป็นจริงตามเหตุปัจจัย คือ ถ้าสร้างเหตุไว้ดี ผลลัพธ์ก็จะดี อีกทั้ง จะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้อง และคำว่า “ธรรม” จะมาคู่กับ “วินัย” เสมอ ซึ่งคำว่า วินัย แปลว่า การจัดตั้งวางระบบแบบแผนชุมชนหรือสังคม เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข จุดมุ่งหมายสูงสุด คือ การได้ประโยชน์จากธรรม และคำว่า “วินัย” ก็มีความหมายใกล้เคียงกับ กฎหมาย (Law) ทางสังคม และมีความสัมพันธ์กับธรรม เมื่อนำมารวมกัน จึงกลายเป็น “ธรรมวินัย” จะเห็นหลักการของพระพุทธศาสนาทั้งหมด

จากการให้นิยามความหมายในข้างต้น สรุปได้ว่า “ธรรมะ” หมายถึง ระเบียบกฎเกณฑ์ที่มีอยู่ในธรรมชาติ ที่ใช้เป็นกฎเกณฑ์ในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้ชีวิตดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการจัดระบบแบบแผนชุมชนหรือสังคม ด้วยการประสานสังคมให้มีความเป็นหนึ่งเดียวกัน ได้แก่ การมองไกล ใจกว้าง วางได้ ด้วยความเข้าใจตามความเป็นจริง แม้มีความแตกต่างทางศาสนา ความเชื่อ เชื้อชาติ อุดมการณ์ ก็สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุข

คำว่า “การเมือง” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 หมายถึง งานที่เกี่ยวกับรัฐหรือแผ่นดิน เช่น วิชาการเมือง วิชาว่าด้วยรัฐ การจัดส่วนแห่งรัฐ และการดำเนินการแห่งรัฐ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554 : ออนไลน์)

ทัศนะของเพลโต (Plato) ซึ่งเป็นนักปราชญ์ชาวตะวันตก ให้ความหมายของ “การเมือง” ไว้ว่า การที่รัฐออกกฎหมายระเบียบต่าง ๆ ของสังคม การบังคับใช้กฎหมายในการปกครองและจัดสรรสังคม

มหาตมา คานธี ซึ่งเป็นผู้นำและเป็นนักการเมืองที่มีชื่อเสียงของประเทศอินเดีย ได้มีแนวคิดและวิถีทางแห่งการต่อสู้ทางการเมืองว่า “การไม่เข้าไปร่วมมือในกฎที่ไม่ยุติธรรม และการใช้อิทธิพล คือ การไม่เบียดเบียนหรือการไม่ใช้กำลังในการต่อสู้” (สมชัย พงษ์กิจ, 2563 : ออนไลน์)

นอกจากนี้ สัณญา เคนาภูมิ (2559 : 91) ยังได้อธิบายว่า “การเมือง” เป็นเรื่องของ การต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจ (Power) และอิทธิพลทางสังคม การได้รับความนับถือ การได้รับความนิยมนิยม การได้รับความยุติธรรมและการอยู่ดีกินดี การมีความมั่นคงในชีวิต เป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อบุคคล สังคม เศรษฐกิจ และประเทศชาติ มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับอำนาจและผลประโยชน์ของสังคม หากมีระบบการบริหารที่ดี ย่อมเป็นปัจจัยเกื้อหนุนให้เกิดความเจริญรุ่งเรือง และพัฒนาไปในทิศทางตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

สรุปได้ว่า “การเมือง (Politics)” ในนิยามและความหมายตามทัศนะของนักวิชาการ หมายถึง การแสวงหาอำนาจเพื่อให้ได้มาซึ่งการปกครอง เพื่อการออกกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ จัดสรรสังคมเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนส่วนใหญ่ ให้พัฒนาไปในทิศทางตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เพื่อบรรลุประโยชน์สูงสุดของชาติ 3 ระดับ ได้แก่

1. **ประโยชน์ที่สัมผัสได้ในปัจจุบัน** ได้แก่ การได้รับความเชื่อมั่นจากประชาชนต่อการบริหารงานของนักการเมือง ผู้นำ คณะรัฐบาล ประเทศมีเศรษฐกิจที่ดี ประชาชนมีความสุขมวลรวมเพิ่มขึ้น เรียกว่า “*ทฤษฎีสัมผัสผลประโยชน์*”

2. **ประโยชน์ในเบื้องหน้าที่สัมผัสได้ในความหวัง** ได้แก่ ประชาชนมีความสนใจในการปกครองบ้านเมือง ของคณะรัฐบาล นักการเมือง รู้สึกมีความหวัง มีความภาคภูมิใจในการบริหารประเทศไปสู่ความเจริญในอนาคต เรียกว่า “*สัมปรายภิกตผลประโยชน์*”

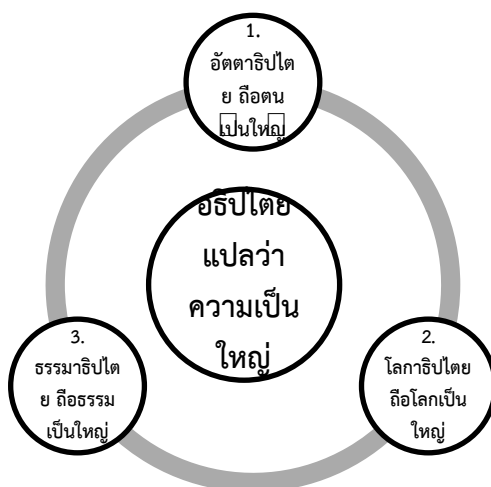
3. **ประโยชน์เป้าหมายสูงสุด** ได้แก่ การนำพาประเทศชาติไปสู่ความเจริญอย่างยั่งยืน นักการเมืองมีธรรมะในการทำหน้าที่เพื่อประโยชน์สุขของชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ยึดมั่นในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ไม่คอร์รัปชัน มีความพอเพียง มีวินัย สุจริต จิตอาสา และประชาชนทำหน้าที่ของตนด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เคารพกฎหมาย กฎเกณฑ์ กติกาสังคม ไม่ขายสิทธิ์ขายเสียง เรียกว่า “*ปรมาตถประโยชน์*”

และคำว่า “*ธรรมาธิปไตย (Meritocracy)*” ก็เป็นส่วนหนึ่งใน “*อธิปไตย 3 ประการ*” แปลว่า ความ เป็นใหญ่ ได้แก่

1. **อัตตาธิปไตย ถือตนเป็นใหญ่** คือ การถือตนเอง เกียรติยศ ศักดิ์ศรี ความคิด และประโยชน์ส่วนตนเป็นที่ตั้ง เป็นศูนย์กลาง (Self-Centered Viewpoint) เปรียบได้กับการปกครองแบบเผด็จการ

2. **โลกาธิปไตย ถือโลกเป็นใหญ่** คือ การกระทำหรือตัดสินใจโดยถือกระแสโลกเป็นใหญ่ เปรียบได้กับการปกครองแบบประชาธิปไตย

3. **ธรรมาธิปไตย ถือธรรมเป็นใหญ่** คือ การจะทำอะไรต้องยึดถือธรรมะ ความถูกต้อง หลักการ เหตุผล ความจริง เป็นที่ตั้ง ไม่ใช่ยึดถือตนเองและกระแสโลกที่ไม่ถูกต้องธรรมเป็นใหญ่ และธรรมาธิปไตยไม่ใช่ระบอบการปกครอง แต่เป็นคุณธรรมหรือคุณสมบัติที่มีอยู่ในตัวบุคคล สรุปได้ดังนี้

ภาพที่ 1 : อริปไตย แปลว่า ความเป็นใหญ่

ด้วยเหตุนี้ นักการเมืองในรูปแบบ “อุตตาริปไตย” จะต้องอาศัยความอดทนและสติเข้ามากำกับความคิด การพูด และการกระทำของตน เพื่อไม่ให้เกิดความลุ่มหลงในอำนาจที่ก่อให้เกิดอรรถา (ตัวกู ของกู) คือ ถือความคิดตนเป็นใหญ่ไม่รับฟังความเห็นต่างจากผู้อื่น เป็นจุดด้อย (Weaknesses) จะต้องปรับปรุงและพัฒนา ส่วนนักการเมืองรูปแบบ “โลกาธิปไตย” มีจุดเด่น คือ เสรีภาพ ความเสมอภาค มาตรฐานภาพในการแสดงออกทางความคิด คำพูด และการกระทำของคนหมู่มาก นักการเมืองจะต้องอาศัยสติปัญญาในการรับฟังความเห็นต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณ เพราะอาจก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ตนได้ อย่างไรก็ตามในการปกครองนั้น ไม่มีรูปแบบใดดีที่สุดหรือเลวที่สุด แต่อยู่ที่บุคคลยึดความถูกต้องดีงาม หลักการ กฎ กติกาเป็นที่ตั้งในการปกครองเพื่อตัดสินใจใช้อำนาจจัดสรรประโยชน์ของส่วนรวม ตลอดจนถึงประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political participant) ส่งเสริมกระตุ้นให้บรรลุประโยชน์และคุณค่า (Value) ด้วยการทำหน้าที่ของตนบนฐานความรู้สึกร่วมกันเป็นเจ้าของทางการเมืองร่วมกัน เพื่อคัดสรรคุณสมบัติของนักการเมือง ผู้นำรัฐบาลที่ดีมีศีลธรรม นอกเหนือจากทักษะ ความสามารถ และประสบการณ์ของบุคคลนั้นเป็นที่ตั้งแล้ว ในการปกครองระบอบประชาธิปไตย (Democracy) ก็จะได้ให้นักการเมืองมาจากการเลือกตั้งโดยประชาชนที่มีธรรมาธิปไตยในจิตวิญญาณ สนับสนุนให้คะแนนเสียงเลือกตั้งเข้ามาทำหน้าที่ในทางการเมือง ดังพระนิพนธ์ของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ในหนังสือพุทธคุณกถา ฉบับหอสมุดวชิรญาณ (พิมพ์เมื่อปี พ.ศ. 2473 หน้า 51) ตอนหนึ่งว่า “อนึ่ง เนื่องด้วยการถือชาติ คนทั้งหลายย่อมมีปกติเห็นแก่ตัว จะทำการอย่างใดอย่างหนึ่งแม้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นตัวต้องได้ประโยชน์ด้วยจึงจะทำ อธิบายนี้ติดตามในสันดาน แม้แห่งคนถือพระพุทธศาสนาทำบุญให้ทานยังปรารถนาจะได้สมบัติอย่างนั้นอย่างนี้ สมเด็จพระบรมศาสดาทรงชักนำให้ละความเห็นแก่ตัว และให้ตั้งใจทำมุ่งความสมควรเป็นใหญ่ ทรงติการทำได้ด้วยอุตตาริไตยยกตนเป็นใหญ่ และโลกาธิปไตย เพ่งโลกเป็นใหญ่ และทรงสรรเสริญธรรมาธิปไตย มุ่งธรรมเป็นใหญ่” (สุชีพ ปุญญานุภาพ, พระมหาบุญไทย ปุญญมโน, 2553 : ออนไลน์)

การประยุกต์ใช้ธรรมะกับการเมืองในวิถีทางแห่งธรรมาธิปไตย

พระพุทธศาสนามีอายุกาลเวลา 2500 ปี มีพระธรรมคำสั่งสอนที่เป็น “อกาลิก” คือ ไม่จำกัดกาลเวลา ไม่จำกัดบุคคล เชื้อชาติ ศาสนา เมื่อบุคคลใดตั้งอยู่ในธรรม ใช้ชีวิตอย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ ย่อมส่งผลให้เกิดประโยชน์สูงสุด เรียกว่า “ธรรมฐิติ” มีระบบ มีกฎหมายที่เป็นธรรม เรียกว่า “ธรรมนิติ” การกระทำหรือตัดสินใจใด ๆ ยึดผลประโยชน์ของชาติเป็นที่ตั้ง ยึดมั่นในธรรมเป็นหลัก เรียกว่า “ธรรมมติ”

ซึ่งบุคคลต้นแบบของประเทศไทยผู้ได้ชื่อว่าทำหน้าที่โดยยึดหลักธรรมะเป็นใหญ่ในการปกครองบ้านเมืองที่ประชาชนเคารพศรัทธาให้การยอมรับ ได้แก่ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงมีพระราชโองบายในการปกครองแผ่นดินเพื่อให้เกิดความร่มเย็นในสยามประเทศที่เด่นชัดมั่นคง เมื่อครั้งพระองค์เสด็จขึ้นครองราชย์สมบัติในปีพุทธศักราช 2489 ดังพระราชดำรัสที่ว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรมเพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” (สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2553 : 1) พระราชดำรัสนี้ นับว่าเป็นวาทกรรมอันยิ่งใหญ่ เป็นอมตะวาจาที่มั่นคง ยืนหยัดต่อการพิสูจน์ด้วยกาลเวลา ยิ่งความปลื้มปิติแห่งจิตใจให้เกิดขึ้นกับประชาชนทุกหมู่เหล่า ที่ซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณอันยิ่งใหญ่อย่างไม่เสื่อมคลาย ในการเจริญรอยตามเบื้องพระยุคลบาท ยึดถือความถูกต้อง ความดี ความงามเป็นสำคัญ ตามหน้าที่แห่งธรรมและหน้าที่ตามกฎหมาย หน้าที่ตามกฎหมาย ได้แก่ หน้าที่ของปวงชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 50 ที่ว่า บุคคลมีหน้าที่ดังต่อไปนี้ (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ, 2560 : 13)

1. พิทักษ์รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
2. ป้องกันประเทศ พิทักษ์รักษาเกียรติภูมิ ผลประโยชน์ของชาติ และสาธารณสมบัติของแผ่นดิน รวมทั้งให้ความร่วมมือในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
3. ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด
4. เข้ารับการศึกษาอบรมในการศึกษาภาคบังคับ
5. รับราชการทหารตามที่กฎหมายบัญญัติ
6. เคารพและไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น และไม่กระทำการใดที่อาจก่อให้เกิดความแตกแยกหรือเกลียดชังในสังคม
7. ไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือลงประชามติอย่างอิสระโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของประเทศเป็นสำคัญ
8. ร่วมมือและสนับสนุนการอนุรักษ์และคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งมรดกทางวัฒนธรรม
9. เสียภาษีอากรตามที่กฎหมายบัญญัติ
10. ไม่ร่วมมือหรือสนับสนุนการทุจริตและประพฤติ มิชอบทุกรูปแบบ

ที่กล่าวมานั้น เป็นหน้าที่ตามกฎหมาย นอกจากนี้ ยังมีหน้าที่ตามกฎหมายของศีลธรรม โดยเฉพาะ นักการเมือง ที่ต้องใช้อำนาจและดุลยพินิจเพื่อบริหารรัฐกิจและจัดระเบียบสังคมของรัฐให้ถูกต้องตามกฎหมาย และกฎเกณฑ์ทางศีลธรรม เพื่อความอยู่รอดของประเทศ เพราะการเมืองมีความเกี่ยวข้องกับเรื่องปากท้อง ของประชาชนโดยตรง และส่งผลต่อระบบของครมส่วนอื่น ได้แก่ เศรษฐกิจ สังคม ศาสนา วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ตลอดจนถึงความผาสุกทั้งหมดที่เชื่อมโยงกันเป็นระบบ ดังนั้น เมื่อผู้นำตั้งอยู่ในธรรม ผู้ตามย่อม ตั้งอยู่ในธรรมเช่นกัน และเมื่อให้สิ่งที่ดีที่สุด ก็จะได้รับสิ่งที่ดีที่สุดเช่นกัน (Give the best and you will receive the best) ดังพุทธพจน์ที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า “เมื่อโคจำฝูงผู้นำเดินตรง โคฝูงทั้งหมดก็เดินตรง แต่ถ้าโคจำฝูง ผู้นำเดินคด โคทั้งหมดก็เดินคด” ที่ว่าเดินถูกต้องหรือเดินตรง คือ ผู้นำเดินตามธรรม หมายถึง ตามหลัก ทศพิธราชธรรม เพื่อให้เกิดสันติสุขและสันติภาพร่วมกัน ประกอบด้วยธรรมะ 10 ประการ ได้แก่ (พุทธทาส, 2530 : 14 - 25) 1. ทานัง (การให้ทานหรือแบ่งปัน) 2. สีสัง (การรักษาศีล) 3. ปะริจาคัง (การบริจาคหรือ เสียสละ) 4. อาชชะวัง (ความซื่อตรง) 5. มัททหะวัง (ความอ่อนโยน) 6. ตะปัง (ความเพียรพยายาม) 7. อักโกธัง (ไม่โกรธ) 8. อะวิหิงสา (ไม่เบียดเบียน) 9. ขันติ (ความอดทน) 10. อะวิโรธนะ (ความไม่มีอะไรพิรุณ) สามารถอธิบายรายละเอียด ได้ดังนี้

1. ทานัง หมายถึง การให้ทานหรือแบ่งปัน (Charity) นักการเมืองที่ดี ต้องเป็นผู้ให้หรือแบ่งปัน ได้แก่ ให้สิ่งของที่เป็นวัตถุภายนอก เช่น เครื่องยังชีพที่เป็นปัจจัยพื้นฐาน อาหาร ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรคเพื่อ อนุเคราะห์ สงเคราะห์ประชาชนให้สามารถดำรงชีพอยู่ได้ ด้วยความกรุณา (kindness) โดยไม่เลือกชนชั้น ชาติ ศาสนา ให้เป็นสังคมที่เอื้ออาทรต่อกัน เป็นสังคมที่มีความสามัคคี มีความรัก ไม่เห็นแก่ตัว ซึ่งมูลฐานของ การให้ก็เพื่อทำลายความเห็นแก่ตัวภายในจิตใจตนเอง กล่าวโดยย่อ คือ 1. การให้วัตถุทาน 2. การให้ธรรม ทาน และ 3. การให้อภัยทาน เพื่อให้เกิดความผาสุกในชุมชน สังคม ประเทศชาติ

2. สีสัง หมายถึง การรักษาศีลระเบียบวินัย (High moral character) นักการเมืองที่ดี เป็นผู้ มีศีล ได้แก่ มีความประพฤติเรียบร้อยดีงามทั้งกาย วาจา และจิตใจ มีความเคารพกฎหมาย และกฎแห่งศีลธรรม ไม่คอร์รัปชั่นฉ้อราษฎร์บังหลวง มีความซื่อสัตย์สุจริตในสัมมาอาชีพ ไม่ประพฤติผิดในกาม มีความสันโดษใน คู่ครองตนเอง ไม่กล่าววจีทุจริต ได้แก่ พูดโกหก พูดส่อเสียด พูดคำหยาบคาย พูดเพ้อเจ้อ ต้องเปลี่ยนเป็น พูดความจริง พูดถูกต้อง มีประโยชน์ ถูกกาลเทศะ และพูดให้บุคคลอื่นฟังพอใจ เช่น ใช้ปิยวาจาในการสื่อสาร ใช้สุนทรียสนทนาในการทำงานร่วมกับผู้อื่น และไม่เสพสิ่งเสพติดทุกชนิด ตรงข้ามจะต้องดูแลสุขภาพให้ แข็งแรงอยู่เสมอด้วยการออกกำลังกาย ลด ละ เลิก อบายมุขทุกประเภท ที่เป็นเหตุให้เสื่อมเสียชื่อเสียง เกียรติยศ ได้แก่ ดื่มน้ำเมา เที่ยวกลางคืน เที่ยวชมการละเล่น เล่นการพนัน คบคนชั่วเป็นมิตร เกียจคร้าน ทำงาน เป็นต้น

3. ปะริจาคัง หมายถึง การบริจาคหรือเสียสละ (Self – Sacrifice) นักการเมืองที่ดี จะต้องมิจิต บริการสาธารณะเพื่อสังคม โดยไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อยตามบทบาทของตนที่ได้มอบหมาย ด้วยการยึดถือ ประโยชน์ตนเป็นที่สองรองจากประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่หนึ่ง มีความมุ่งมั่นในการทำหน้าที่ ด้วยปณิธานที่ว่า

“จงถามตัวเองให้มากกว่าเราจะให้อะไรกับประเทศชาติ และจงถามตัวเองให้น้อยกว่าประเทศชาติจะให้อะไรกับเรา” อีกทั้ง ยึดมั่นในความถูกต้องและความยุติธรรม ดังวลีที่ว่า “พึงสละอวัยวะ ทรัพย์สิน และแม้ชีวิต เพื่อรักษารัฐธรรมนูญหรือความถูกต้องของบ้านเมือง”

4. อาซหะวัง หมายถึง ความซื่อตรง (Honesty) นักการเมืองที่ดี ต้องมีความซื่อตรงต่อการทำหน้าที่ ไม่มีมายุา ปฏิบัติภารกิจโดยสุจริตทั้งกาย วาจา ใจ ไม่หลอกลวงผู้อื่น มีจิตใจสะอาดซื่อตรงจากอกุศลทั้งหลาย ยึดมั่นต่อหน้าที่ ซื่อตรงต่อตนเอง ผู้ใต้บังคับบัญชา และประชาชน

5. มัททหะวัง หมายถึง ความอ่อนโยน (kindness and gentleness) นักการเมืองที่ดี ต้องมีอัธยาศัยไมตรีอ่อนโยนแต่ไม่อ่อนแอ แข็งแรงแต่ไม่แข็งกระด้าง มีกายอ่อนนุ่ม วาจาอ่อนหวาน จิตใจอ่อนโยน ไม่หยิ่งยโสโอหัง มีบุคลิกภาพที่ดีในการปฏิบัติหน้าที่ จะนำมาซึ่งความเจริญรุ่งเรืองในชีวิต

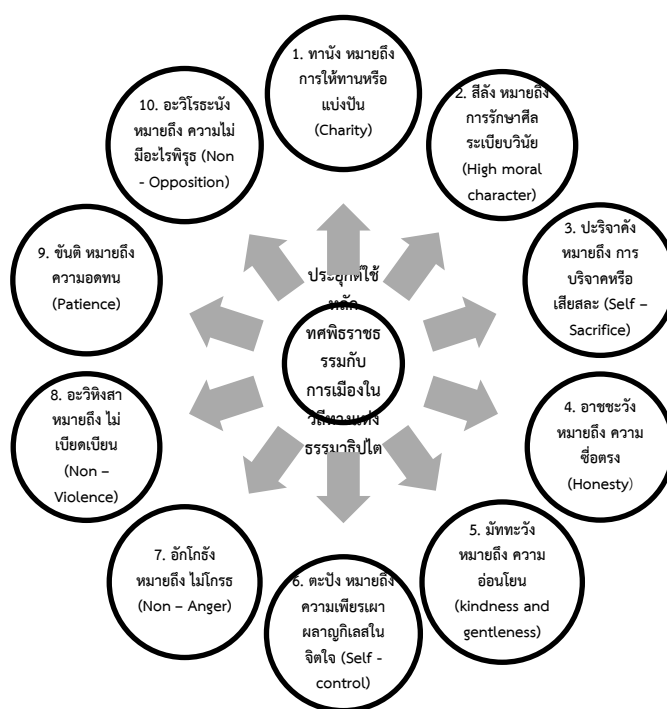
6. ตะปัง หมายถึง ความเพียรพยายามอดทนในจิตใจ (Self - control) นักการเมืองที่ดี ต้องหมั่นฝึกฝนอบรมจิตใจตนเองให้มีความเข้มแข็งในการเอาชนะกิเลสและขมใจต่อสิ่งที่เข้ามาเกี่ยวข้องทั้งหลาย ได้แก่ ตัณหา (ความอยากได้ไม่สิ้นสุด) มานะ (ความถือตัวหรือความสำคัญตัว) ฐิติ (การมีจิตใจแคบหรือยึดความคิดตนเป็นที่ตั้ง) ไม่ให้หลงใหลในความสุขสำราญหรืออำนาจโดยไม่คำนึงถึงกฎหมายและกฎศีลธรรม หากนักการเมืองไม่ระมัดระวังการใช้อำนาจ อาจจะทำให้เกิดโทษภัยแก่ตนเองและสังคมได้

7. อักโกธัง หมายถึง ไม่โกรธ (Non - Anger) นักการเมืองที่ดี ต้องมีความอดทน ไม่เป็นคนโกรธง่าย จะช่วยส่งเสริมบุคลิกภาพให้มีความสง่างามทั้งภายในและภายนอก มีสติควบคุมตนเองได้ ไม่แสดงพฤติกรรมไปตามอารมณ์โดยขาดการยับยั้งชั่งใจ จะส่งผลกระทบเชิงลบต่อสัมพันธภาพที่ดีกับคนรอบข้างได้ ขอนี้พึงระวังและสังวรให้ดี

8. อะวิหิงสา หมายถึง ไม่เบียดเบียน (Non - Violence) นักการเมืองที่ดี ต้องยึดมั่นทางสายกลางไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่แสวงหาลาภ ยศ สรรเสริญ สุข ด้วยการบีบบังคับกดขี่ข่มเหงประชาชน ซึ่งจะทำให้เสื่อมศรัทธาต่อความเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ ภาพลักษณ์ติดลบ ภาพพจน์เสียหาย ต้องปรับทัศนคติตนเองใหม่ (Mindset) ให้มุ่งไปเพื่อสันติสุขร่วมกันในสังคม

9. ชันติ หมายถึง ความอดทน (Patience) นักการเมืองที่ดี จะต้องมีความหนักแน่นในจิตใจ ไม่หวั่นไหวต่อสิ่งที่มากระทบ มีสติควบคุมตนเองได้ ด้วยมองโลกตามความเป็นจริง พิจารณาอย่างเข้าใจในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น มีทั้งชอบใจและไม่ชอบใจ เปรียบได้กับการยืนอยู่กลางแจ้ง ที่ต้องทนแดด ทนฝน ทนลมหนาว ในทุกสภาวะการณ์ให้สามารถยืนหยัดได้อย่างมี

10. อะวิโรธะนัง หมายถึง ความไม่มีอะไรพิรุช (Non - Opposition) นักการเมืองที่ดี ต้องยึดถือความถูกต้องหรือธรรมะเป็นใหญ่ ไม่หวั่นไหวต่อการพิสูจน์ความจริง มีความซื่อตรง โปร่งใส มีความเที่ยงธรรม สถิตมั่นในหลักธรรมาภิบาล (Good governance) ไม่มีพิรุชหรือข้อบกพร่องใด ๆ ให้เกิดความเสียหายในการปฏิบัติหน้าที่ สรุปได้ดังนี้

ภาพที่ 2 การประยุกต์ใช้หลักทศพิธราชธรรมกับการเมืองในวิถีทางแห่งธรรมาภิบาล

จะเห็นได้ว่า ทศพิธราชธรรม คือ จริยวัตรเป็นคุณธรรมประจำตนของนักการเมืองที่อ่อนละมุน (Soft Power) ไม่ใช่อำนาจที่แข็งกระด้าง (Hard Power) เหมาะแก่การประยุกต์ใช้ในการปกครองประเทศ เพื่อประโยชน์สุขประชาชนได้เป็นอย่างดี ถ้านักการเมือง ยึดมั่นปฏิบัติตามหลักคุณธรรมของผู้ปกครอง มีความซื่อตรง เป็นผู้ให้ มีความจริงใจ มีอหิยาภัยไมตรีอ่อนโยน ไม่เย่อหยิ่งในตน มีความหนักแน่นในจิตใจ เพื่อแผดเผากิเลสตัณหาให้เข้ามาครอบงำได้ ไม่มักโกรธ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น รู้จักให้อภัย มีความอดทนต่อการกล่าวหาว่าติเตียน มีความซื่อตรงในการปฏิบัติหน้าที่ ไม่เอารัดเอาเปรียบเบียดบังประเทศ จะทำให้ได้รับความนิยมนิยมชอบจากผู้ใต้บังคับบัญชาและประชาชน อีกทั้ง ยังทำให้เพื่อนสมาชิกในกลุ่มรักใคร่เชื่อฟัง เชื่อมั่น เคารพนับถือ จะบริหารวินิจฉัยสั่งการต่าง ๆ ย่อมบรรลุวัตถุประสงค์ด้วยดี เพราะทุกคนให้ความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติหน้าที่ และช่วยให้บรรลุประโยชน์สูงสุดในฐานะนักการเมืองหรือผู้ปกครองรัฐ นำมาซึ่งความเจริญรุ่งเรืองและสงบสุขแก่ตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศชาติ ดังบทประพันธ์ที่ว่า

เมตตา	กรุณา	คำจุนโลก
มีประโยชน์	สร้างชาติ	ศาสนา
พาพี่น้อง	ร่วมชาติ	ร่วมพัฒนา
ปวงประชา	ชาติไทย	ได้สันติสุข
จริยธรรม	นำจิต	พิชิตสุข
ช่วยปลดทุกข์	ทำใจใส	จิตสมาน
มีสติ	คิดแต่ดี	มีน้ำใจ
คอร์ปชั่น	ห่างไกล	ให้ทำดี
อภัยทาน	จัดเป็นทาน	อันสูงสุด
จะช่วยคุณ	จิตใจ	มิให้ต่ำ
ปฏิบัติดี	จริงจัง	ฝังใจจำ
ชีวิตหลุด	บ่วงกรรม	ธรรมนำไทย

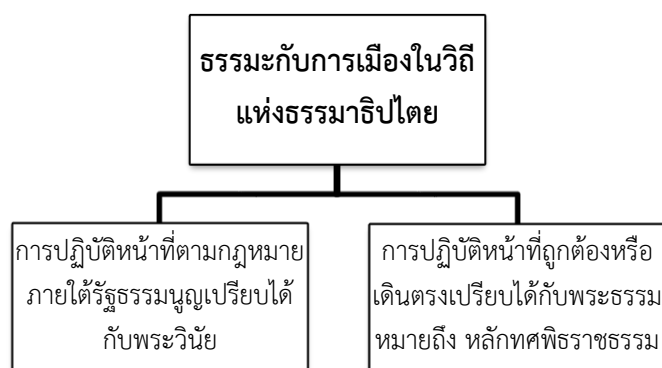
นายพลทรัพย์ ปิยะอนันต์ ร้อยกรอง

ดังนั้นเมื่อพิจารณาอย่างละเอียดแล้วจะเห็นได้ว่า ธรรมะคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้านั้น เมื่อนำไปปฏิบัติ ถูกฉา ถูกตัว จะเกิดประประโยชน์และคุณค่าในชีวิตและการปฏิบัติงาน อย่างไรก็ตาม นักการเมืองจะต้องมีเจตคติที่ถูกต้องต่อการรับรู้ธรรมะนั้นมีประโยชน์และให้คุณค่า ถึงจะส่งผลต่อพฤติกรรมที่มุ่งหวังเพื่อส่วนรวม จึงจะเกิดเป็นนิสัยที่ดีในการทำหน้าที่บริหารบ้านเมืองให้เจริญมั่นคงผ่านการใช้อำนาจอธิปไตย ซึ่งเป็นอำนาจสูงสุดในการบริหารประเทศ ได้แก่ 1. อำนาจนิติบัญญัติ 2. อำนาจบริหาร และ 3. อำนาจตุลาการ เพื่อสังคม สงบ สันติ ภายใต้ธรรมาธิปไตย ดังพระบรมราโชวาท พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในพิธีเปิดการประชุมสมาคมพุทธศาสนาทั่วราชอาณาจักร ครั้งที่ 40 เรื่อง พระพุทธศาสนากับภาวะวิกฤต ของสังคมไทย เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2541 ที่มีใจความว่า “...ธรรมะในพระพุทธศาสนานั้นบริบูรณ์ ด้วยสัจธรรมที่เป็นสาระและเป็นประโยชน์ในทุกระดับ ซึ่งบุคคลสามารถจะศึกษาและปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ คือความเจริญผลสุกแก่ตนได้อย่างแท้จริง กล่าวคือ ผู้ปฏิบัติธรรมย่อมจะมีชีวิตและกิจการงานที่ประกอบด้วยความสว่าง สะอาด และสงบ ที่ว่าสว่างนั้น คือ มีปัญญารู้เหตุรู้ผล รู้ผิดชอบชั่วดีโดยกระจ่างชัด ที่ว่าสะอาดนั้น คือ ไม่มีความทุจริตทั้งกายวาจาใจมาเกลือกกลั้ว เพราะเห็นจริงชัดในกุศลและในอกุศล ที่ว่าสงบนั้น คือ เมื่อไม่ประพฤติทุจริตทุก ๆ ทางแล้ว ความเดือดร้อน จากบาปทุจริตก็ไม่มาแผ้วพาน คนที่ประพฤติดน ปฏิบัติงานโดยตั้งอยู่ในธรรมอย่างเคร่งครัด จึงเป็น ผู้ที่มีปกติสุขร่มเย็นไม่ทำความเดือดร้อนให้แก่ตนเองแก่ผู้อื่น และสังคมส่วนรวม ท่านทั้งหลายผู้ตั้งใจอุทิศแรงกายแรงใจของตนเองเพื่อพระพุทธศาสนา และความผาสุกของประชาชน จึงควรจะได้เพียร พยายามปฏิบัติส่งเสริมให้มหาชนได้ศึกษาและปฏิบัติธรรมะอย่างทั่วถึง ก็จะช่วยให้แต่ละบุคคล ดำรงตนอยู่ได้อย่างมั่นคงและเป็นสุขในทุกสถานการณ์

และช่วยคำจูนส่วนรวมมิให้เสื่อมทรุดลงได้ ดังที่ ท่านม่งหวัง..." (พุทธทรัพย์ ปิยะอนันต์, 2555 : 91) จากพระบรมราโชวาทชี้ให้เห็นว่า ธรรมะในพระพุทธศาสนานั้นเป็นสัจธรรมความจริง ที่สามารถปรับประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตให้เกิดประโยชน์ร่วมกันได้

บทสรุป

หลักพระธรรมวินัยในพระพุทธศาสนา 84,000 พระธรรมขันธ์ ที่มาในพระไตรปิฎกนั้น บริบูรณ์ด้วยสัจธรรมที่เป็นสาระและเป็นประโยชน์ในสังคมทุกระดับ สามารถจะศึกษาและประยุกต์ใช้ในการทำหน้าที่เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกัน ทุกคนอยู่อย่างเป็นธรรม ภายใต้กรอบแห่งกฎหมายและศีลธรรม เกิดเป็นคุณค่าในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บทบาทนักการเมืองที่มีอำนาจควบคุมผลประโยชน์ของประเทศ ที่เป็นตัวแทนประชาชนเข้าไปทำหน้าที่ในรัฐสภา จะต้องยึดถือความถูกต้องเป็นสำคัญ ยึดถือธรรมะเป็นใหญ่ เรียกว่า “ธรรมาธิปไตย” เป็นพลังอำนาจในการปฏิบัติหน้าที่ (Right is Might) ไม่ใช่ถืออำนาจผลประโยชน์ของตนและพวกพ้องเป็นสรณะ (Might is Right) ให้ยึดถือประโยชน์ของประชาชนเป็นที่ตั้งในการปฏิบัติหน้าที่ อีกทั้ง ต้องศึกษาและส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่หรือปฏิบัติธรรมสำหรับนักการเมือง ให้สามารถดำเนินชีวิตประสานสอดคล้องถูกต้องตามความจริงเพื่อการครองตน ครองคน ครองงาน ด้วยสติ เมตตา กรุณา คำจูนโลกให้เกิดปรกติสุขร่มเย็นเป็นประโยชน์ คือ สงบ สันติ ประองดอง ในสังคมหมู่มาก โดยภาพรวมธรรมะกับการเมืองในวิถีแห่งธรรมาธิปไตย สรุปได้ดังนี้

ภาพที่ 3 ธรรมะกับการเมืองในวิถีแห่งธรรมาธิปไตย

เอกสารอ้างอิง

- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2550). **นิติศาสตร์แนวพุทธ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร. พิมพ์ที่ : บริษัท พิมพ์สวยจำกัด.
- พุทธทาส. (2530) . **ทศพิธราชธรรม : ธรรมบรรยายชุดทศพิธราชธรรม การตามรอยพระยุคลบาทโดย ทศพิธราชธรรม**. ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร. ธรรมสภา.
- พุทธทาส. (2547). **ธรรมะกับการเมือง. ฉบับที่ระลึกครบ 100 ปีพุทธทาสภิกขุ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. จัดพิมพ์ : ธรรมทานมูลนิธิ หน้าสวนโมกข์ เชียงราย.
- พุทธทรัพย์ ปิยะอนันต์. (2555). ธรรมะทั้งแผ่นดิน สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน. 5 (2). หน้า 91.
- ราชบัณฑิตยสถาน.(2554).พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554. [Online]. สืบค้นจาก : <http://www.royin.go.th/dictionary/index.php>. [24 มีนาคม 2563].
- สมชัย พงษ์กิจ. (2563). **ปรัชญาการเมือง**. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา. [Online]. สืบค้นจาก : <http://nkr.mcu.ac.th/e-book/?p=574>. [24 มีนาคม 2563].
- สัญญา เคนาภูมิ. (2559). การตัดสินใจทางการเมืองแบบวิถีประชาธิปไตย : แนวคิดและรูปแบบลักษณะ Political Decision on the Democratic Way of Life : Concept and Forms วารสาร มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. 33 (2). หน้า 91.
- สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2553). **ทศพิธราชธรรม : ธรรมเนียมปฏิบัติทางรัฐธรรมนูญ (Convention of the Constitution) ในยุคประชาธิปไตยโลกาภิวัตน์**. กรุงเทพมหานคร. สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรี และราชกิจจานุเบกษา. 18 (5). หน้า 1.
- สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ .(2560). **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2563). **เผยแพร่ผลสำรวจสถานะทางสังคม วัฒนธรรม และสุขภาพจิต**. [Online]. สืบค้นจาก : <http://www.nso.go.th/sites/2014/Pages/News/2561/N21-09-61-1.aspx>. [23 มีนาคม 2563].
- สุชีพ ปุญญานุภาพ (เขียน), พระมหาบุญไทย ปุญญมโน. (รวบรวม). **คุณลักษณะพิเศษแห่งพระพุทธศาสนา "ธรรมาธิปไตย"**. (2553). [Online]. สืบค้นจาก : <https://www.cybervanaram.net/2009-1.../343-2010-11-23-14-21-44>. [29 มีนาคม 2563].
- สุชีพ ปุญญานุภาพ. (2545). **พระไตรปิฎกฉบับสำหรับประชาชนย่อความจากพระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี 45 เล่ม**. พิมพ์ครั้งที่ 18. จังหวัดนครปฐม. พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.